

Skwer mjr. Bolesława Kontryma „Żmudzina”

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy osobowe Imiona i nazwiska

Rok utworzenia nazwy: 2005

Opis

Bronisław Kontrym ps. "Żmudzin" (1898-1953) - żołnierz WP i AK. Przyszedł na świat w podluckich Zaturcach (Wołyń), przez sześć lat kształcił w jarosławskim (rosyjskim) Korpusie Kadetów, od 1915 roku jako ochotnik służył w armii rosyjskiej. Ukończył przyspieszony kurs chorążych w Saratowie, z czasem - już w stopniu porucznika - dowodząc oddziałem zwiadowców konnych. Pod koniec 1917 roku przeszedł do formujących się właśnie polskich oddziałów. Brał udział w bitwie pod Kaniowem, gdzie po rozbrojeniu dostał się do niewoli niemieckiej, skąd zbiegł. Podczas próby przedostania się do Murmańska został ponownie aresztowany i przymusowo wcielony do Armii Czerwonej. W 1921 roku - awansowany do stopnia kombriga (generała brygady) został skierowany na studia w Moskiewskiej Akademii Sztabu Generalnego. Rok później był już tajnym agentem RP a zagrożony dekonspiracją przez kontrwywiad radziecki upozorował własną śmierć i przedostał się do Polski. Tu - po weryfikacji w stopniu porucznika - początkowo został przydzielony do służby w Straży Granicznej w Rubieżowicach, gdzie zasłynął uprowadzeniem załogi rosyjskiego posterunku granicznego i wymiany go na jednego ze swoich podwładnych, osadzonego w mińskim więzieniu. Od 1924 roku - w stopniu aspiranta - pracował w Policji Państwowej. Po wybuchu II wojny światowej został kurierem dyplomatycznym i z Wilna, gdzie zajmował się rozpracowywaniem komunistycznych agentur został wysłany ze specjalną pocztą do polskiej placówki w Sztokholmie. Aresztowany zaraz po powrocie został osadzony w jednym z obozów pod Kownem, skąd kilka tygodni później zbiegł i przez Łotwę, Estonię, Szwecję, Norwegię i Wielką Brytanię dotarł do Francji. Tam wstąpił w szeregi odtworzonego Wojska Polskiego i obejmując dowództwo kompanii w III batalionie Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich. Walczył pod Narwikiem a po upadku Francji znalazł się w 1. Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej stacjonującej w Anglii. Zaprzysiężony na rotę AK w IV 1942 roku przeszedł specjalny kurs i został jednym z pierwszych cichociemnych. W kraju znalazł się 2 IX 1942 roku i objął dowództwo na jednym z odcinków organizacji sabotażowo-dywerysyjnej "Wachlarz", działając wówczas m.in. w Pińsku i Brześciu. Podczas Powstania Warszawskiego walczył w rejonie ulic Królewskiej, Kredytowej i pl. Małachowskiego, szturmował też budynek PAST-y przy ul. Zielnej 37/39. 20 IX awansowany do stopnia majora, objął dowództwo III batalionu 36. Pułku Piechoty Legii Akademickiej. Po upadku zrywu więziony w oflagach, po wyzwoleniu zdecydował się na emigrację. Do kraju powrócił nieoczekiwanie w 1947 roku - gwarancję bezpieczeństwa dawał mu brat, będący generałem WP. Już wówczas był śledzony przez Informację Wojskową. Podstępnie aresztowany 13 X 1948 roku został poddany czteroletniemu bardzo brutalnemu śledztwu w wyniku którego skazano go

na karę śmierci, wykonaną prawdopodobnie 2 lub 20 I 1953 w więzieniu Warszawa-Mokotów. Być może jednak wyrok nie został wykonany a on został wydany władzom ZSRR, za czym mogą przemawiać liczne uchybienia proceduralne związane z wykonaniem wyroku a później pochówkiem.

Spoczywa:

Miejsce pochówku nie jest znane. Symboliczny grób - Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera Ł "Na Łączce".

Upamiętnienia:

Tablica w bramie domu przy ul. Kredytowej 5/7 (jego stanowisko dowodzenia w czasie Powstania Warszawskiego).

Wymieniony na tablica z frontowej ściany Pałacu Mostowskich przy ul. Nowolipie 2 (poświęcona pamięci żołnierzy AK).

Wymieniony w zespole 14 tablic Więzienia Mokotowskiego przy ul. Rakowieckiej 37 (poświęcona pamięci ofiar NKWD).

Ciekawostki

Skwer u zbiegu ul. Bagno i Zielnej.

Stan obecny:

Data nadania nazwy: 2005.07.11
